

מכון ון ליר בירושלים
THE VAN LEER JERUSALEM INSTITUTE
معهد فان لير في القدس

תנועות דתיות חדשות: ביבליוגרפיה

דצמבר 2016

www.meida-center.org.il

מטרת המסמך

ביבליוגרפיה זו נועדה לספק הפניות למחקרים האקדמיים המרכזיים בתחום התנועות הדתיות החדשות ('כתות'), להלן גם: 'תד"ח', וזאת במבחר נושאים מרכזיים.

הדיון אודות 'שטיפת מוח'

המחקרים החלוציים והקלאסיים של שיין וליפטון, שעסקו בנושא מזווית פסיכולוגית ומוסדית בעקבות מלחמת קוריאה והמאבק האמריקאי-קומוניסטי

Lifton, Robert J. (1961), *Thought Reform and the Psychology of Totalism: A Study of "Brainwashing"* (New York).

-- (1956), "'Thought Reform' of Western Civilians in Chinese Communist Prisons", *Psychiatry* 19, 173-95.

Schein, Edgar H. (1961), *Coercive Persuasion* (New York).

-- (1959), "Brainwashing and Totalitarianism in Modern Society", *World Politics* 11, 430-441.

ביקורת כלפי תיאוריות של שטיפת מוח (הקונצנזוס המחקרי הנוכחי)

Bromley, David G. and Richardson, James, editors (1983), *The Brainwashing / Deprogramming Controversy* (Mellen).

-- (1998), *The Politics of Religious Apostasy: The Role of Apostates in the Transformation of Religious Movements* (Connecticut).

Galanter, Marc (1982), "Charismatic Religious Sects and Psychiatry: An Overview", *American Journal of Psychiatry* 139.12, 1539-48.

Robbins, Thomas and Anthony, Dick (1980), "The Limits of 'Coercive Persuasion' as an Explanation for Conversion to Authoritarian Sects", *Political Psychology* 2, 22-37.

-- (1981), *In Gods We Trust* (New Brunswick).

(1995), "Religious Totalism, Violence, and Exemplary Dualism: Beyond the Extrinsic Model", *Terrorism and Political Violence* 7.3, 1-50.

Richardson, James T. (1985), "The Active vs. Passive Convert: Paradigm Conflict in Conversion / Recruitment Research", *Journal for Scientific Study of Religion* 24, 163-179.

Shupe, Anson D. and Susan E. Darnell (2006), *Agents of Discord: Deprogramming, Pseudo-Science, and the American Anticult Movement* (New Brunswick).

מחקרים המצדדים בתיאוריות של שטיפת מוח

Maleson F.G. (1981), "Dilemmas in the Evaluation and Management of Religious Cultists", *American Journal of Psychiatry* 138, 925-929.

Merloo, Joost A.M. (1956), *The Rape of the Mind: The Psychology of Thought Control, Menticide, and Brainwashing* (Cleveland).

Shapiro, E. (1977), "Destructive Cultism", *Family Physician* 15, 3-80.

ספרה של זינגר, המצדדת הראשית בתיאורית שטיפת המוח, שמסכם את השקפותיה בנוגע לתופעת הכתות

Singer, Margaret T. and Lalich, Janja (1997), *Cults in Our Midst: The Hidden Menace in Our Everyday Lives* (New Jersey).

מאמר אקדמי עכשווי שמגן על תיאוריית שטיפת המוח

Zablocki, Benjamin (2001), "Towards a Demystified and Disinterested Scientific Theory of Brainwashing", in Robbins, Thomas and Zablocki, Benjamin (editors), *Misunderstanding Cults: Searching for Objectivity in a Controversial Field* (Toronto), 159-215.

סקירות של תולדות המושג והוויכוחים שהתפתחו סביבו

Introvigne, Massimo (2000), "'Brainwashing': Career of a Myth in the United States and Europe", in *Gehirnwäsche und Sekten: Interdisziplinäre Annäherungen Sondereinband* (Marburg). Published in English in <http://www.cesnur.org/conferences/BrainWash.htm>

Melton, Gordon (2000), "Brainwashing and the Cults: The Rise and Fall of a Theory", in Melton, Gordon and Introvigne, Massimo, *Gehirnwäsche und Sekten: Interdisziplinäre Annäherungen Sondereinband (Marburg)*. Published in English in <http://www.cesnur.org/testi/melton.htm>

אודות תד"ח ומספר תנועות נבחרות

כללי

Dawson, Lorne L. (editor) (2003) *Cults and New Religious Movements: A Reader* (Wiley-Blackwell).

Enroth, Ronald M., and Melton, Gordon J. S. (1985), *Why Cults Succeed Where the Church Fails* (Oxford).

Heelas, Paul (1996), *The New Age Movement: The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity* (Oxford).

Hexham, Irving and Poewe, Karla (1997), *New Religions as Global Cultures: Making the Human Sacred* (Boulder & Oxford).

Melton, Gordon J. (1988), *New Age Encyclopedia* (Detroit).

Saliba, John (1995), *Understanding New Religious Movements* (Grand Rapids).

סיינטולוגיה

Bainbridge, William S. (1987), "Science and Religion: the Case of Scientology", in Bromley, David and Hammond, Philip E. (editors), *The Future of New Religious Movements* (Hammond), 30-45.

Lewis, James R. (editor), (2009), *Scientology* (Oxford).

Melton, Gordon J. (2000), *The Church of Scientology: Studies in Contemporary Religions Volume 1* (Signature Books).

Urban, Hugh B. (2011). *The Church of Scientology: A History of a New Religion* (Princeton).

Wallis, Roy (1975), "Scientology: Therapeutic Cult to Religious Sect",
Sociology 9.1, 89-100.

הרא קרישנה (ISKCON)

Dwyer, Graham and Cole, Richard J. (editors), (2007), *The Hare Krishna Movement: Forty Years of Chant and Change* (London).

-- (editors) (2013), *Hare Krishna in the Modern World: Reflections by Distinguished Academics and Scholarly Devotees* (London).

Rochford, E. B. (1985), *Hare Krishna in America* (New Brunswick).

כנסיית האיחוד (UNIFICATION CHURCH / MOONIES)

Barker, Eileen (1984), *The Making of a Moonie: Choice or Brainwashing?* (Blackwell).

Bromley, David G. (1985), "Financing the Millennium: The Economic Structure of the Unificationist Movement", *Journal for the Scientific Study of Religion* 24.3, 253-274.

Introvigne, Massimo (2000), *The Unification Church: Studies in Contemporary Religions Volume 2* (Signature Books).

ויקה וניאו-פאגאניזם

Berger, Helen A. (1999) *A Community of Witches: Contemporary Neo-paganism and Witchcraft in the United States* (Berkley).

Clifton, Chas S. (2006), *Her Hidden Children: The Rise of Wicca and Paganism in America* (Oxford).

Heselton, Philip (2000), *Wiccan Roots: Gerald Gardner and the Modern Witchcraft Revival* (Capall Bann).

Salomonsen, Jone (2012), *Enchanted Feminism: The Reclaiming Witches of San Francisco* (London).

תד"ח ועידן חדש בישראל

כללי: מאמרים העוסקים באופן רחב בתופעת העידן החדש בישראל על היבטיה השונים: מגדר, מעמד, יחס תנועות העידן החדש ליהדות ועוד

גודמן יהודה ותבורי עדו (2010), "בין טיפוח העצמי, סולידריות קהילתית ומחיקה האומה: קריאה פרגמטית של כינוסי עידן חדש בישראל", *סוציולוגיה ישראלית*, יב 1, 29-51.

שמחאי, דלית (2009), *לזרום נגד הזרם: פרדוקסים בהגשמת חזון "העידן החדש" בישראל* (חיפה).

תבורי, עדו (עורך) (2007), *רוקדים בשדה קוצים: העידן החדש בישראל* (תל אביב).

Ariel, Yaakov (2010), "Paradigm shift: New Religious Movements and Quests for Meaning and Community in Contemporary Israel", *Nova Religio* 13.4, 4-22.

Beit-Hallahmi, Benjamin (1992), *Despair and Deliverance: Private Salvation in Contemporary Israel* (Albany).

Melchior, Sefi, and Sharot, Stephen (2010), "Landmark in Israel: Recruitment and Maintenance of Clients in a Human Potential Organization", *Nova Religio* 13.4, 61-83.

Ruah-Midbar, Marianna and Adam Klin-Oron (2010), "Jew Age: Jewish Praxis in Israeli New Age Discourse", *Journal of Alternative Spiritualities and New Age Studies* 5.1, 33-63.

Ruah-Midbar, Marianna and Nurit Zaidman (2013), "'Everything Starts Within': New Age Values, Images, and Language in Israeli Mainstream Advertisements", *Journal of Contemporary Religion* 28.3, 421-36.

Werzberger, Rachel and Huss, Boaz (editors) (2014) *Israel Studies Review: Special Issue on New Age Culture in Israel* 29.2.

מאמרים העוסקים במקומן של מסורות מיסטיות יהודיות בתוך תופעות של
עידן חדש בישראל

יהדות, קבלה וניאו חסידות

בן-טל, שי (2010), "בני ברוך – ספורה של תנועה דתית חדשה", *אקדמות* כ"ה, 149-169.

קלין-אורון אדם ורוח-מדבר מריאנה (2010), "חילוני להלכה, רליגיוזי למעשה: יחס הניו אייג' הישראלי להלכה", *סוציולוגיה ישראלית*, יב 1, 51-87.

Huss, Boaz (2007), "The New Age of Kabbalah: Contemporary Kabbalah, the New Age and Postmodern Spirituality", *Journal of Modern Jewish Studies* 6.2, 107-25.

-- (Editor), (2011), *Kabbalah and Contemporary Spiritual Revival* (Beer Sheva).

Kaufman, Tsippi (2012), "The Yemima Method as a Contemporary Hasidic-Female Movement", *Modern Judaism* 32.2, 195-215.

Persico, Tomer (2014), "Neo-Hasidic Revival: Expressivist Uses of Traditional Lore", *Modern Judaism* 34.3, 287-308.

Steinhardt, Joanna (2010), "American Neo-Hasids in the Land of Israel", *Nova Religio* 13.4, 22-42.

בודהיזם

Loss, Joseph (2010), "Buddha-Dhamma in Israel: Explicit Non-Religious and Implicit Non-Secular Localization of Religion", *Nova Religio* 13.4, 84-105.

יהודים משיחיים

מזרחי, ירון (2005). *תפיסת הזהות בקרב חברי הקהילה המשיחית יפו ת"א*. עבודת מ"א (תל אביב).

ברשת: <http://www.2echad.com/kehila/teza>

Erez, Tamir (2013), "Mission Not Accomplished: Negotiating Power Relations and Vulnerability among the Messianic Jews in Israel", in Markowitz, Fran

(editor), *Ethnographic Encounters in Israel: Poetics and Ethics of Fieldwork* (Indiana), 40-58.

Warshawsky, Keri Z. (2008). *Returning to their Own Borders: A Social Anthropological Study of Contemporary Messianic Jewish Identity in Israel*. Doctoral Dissertation. (Jerusalem).

Online: <http://www.hadderech.nl/proefschrift%20Messianic-Jewish-Identity-in-Israel.pdf>

אלימות ומשיחיות בתד"ח

Irving, Hexham and Poewe, Karla (1997), "UFO Religion: Making Sense of the Heaven's Gate Suicides", *Christian Century* 7, 439-440.

Reader, Ian (2000), *Religious Violence in Contemporary Japan: The Case of Aum Shinrikyo* (Curzon).

Whitsel, Bradley C. (2000), "Catastrophic New Age Groups and Public Order", *Studies in Conflict and Terrorism*, 23.1, 21-26.

הספר המרכזי אודות האירוע בג'ונסטאון

Maaga, Mary M. (1998), *Hearing the Voices of Jonestown: Putting a Human Face on an American Tragedy* (Syracuse).

מחקרים אודות כת הדווידיאנים (כורש)

Newport, Kenneth G.C. (2006), *The Branch Davidians of Waco: The History and Beliefs of an Apocalyptic Sect* (Oxford).

Samples, Kenneth (1994), *Prophets of the Apocalypse: David Koresh and Other American Messiahs* (Baker).

Shaw, Brent D., (2009) "State Intervention and Holy Violence: Timgad Paleostrovsk / Waco," *Journal of the American Academy of Religion*, 77.4, 853–894.

תד"ח וסוגיות משפטיות

מחקרים העוסקים בהיבטים המשפטיים של תד"ח, כגון מקרים מפורסמים שהגיעו לבית המשפט, טענות ההגנה לשטיפת מוח, התמודדות של גופים ממשלתיים עם תד"ח ותיאוריות שטיפת מוח ועוד

Anthony, Dick (1989), "Religious Movements and 'Brainwashing' Litigation: Evaluating Key Testimony", in Robbins, Thomas and Anthony, Dick (editors), *In Gods We Trust: New Patterns of Religious Pluralism in America* (New Brunswick), 295-344.

Phillip, Charles Lucas and Robbins, Thomas (editors) (2004), *New Religious Movements in the Twenty-First Century: Legal Political and Social Challenges in Global Perspectives* (New York and London).

Richardson, James (1996), "'Brainwashing' Claims and Minority Religions Outside the United States: Cultural Diffusion of a Questionable Concept in the Legal Arena", *Brigham Young University Law Review* 4, 873-904.

-- (1999), "Social Control of New Religions: From 'Brainwashing' Claims to Child Sex Abuse Accusations", In Palmer, Susan J. and Hardman, Charlotte E. (editors), *Children in New Religions* (New Brunswick), 172-186.

-- (2009), "Scientology in Court: A Look at Some Major Cases from Various Nations", in Lewis, James R. (editor), *Scientology* (Oxford), 283-294.

Introvigne, Massimo (2000), "Moral Panics and Anti-Cult Terrorism in Western Europe", *Terrorism and Political Violence*, 12.1, 47-59.

Introvigne, Massimo and Richardson, James (2001), "'Brainwashing' Theories in European Parliamentary and Administrative Reports on 'Cults' and 'Sects'", *Journal for the Scientific Study of Religion* 40.2, 143-168.

תגובות לתד"ח והתנועות האנטי-כיתתיות

מחקרים העוסקים בהתמודדות ובתגובות של חברות שונות לתד"ח, ובפעילותן של התנועות האנטי-כיתתיות

בישראל

Bet Halahmi, Benjamin (1992), "Alien Gods, Alien Identities: The 'Anti-Cult' Lobby in Israel", In Shupe, Anson D. and Bromley, David G. (editors), *Anti-Cult Movements in Cross-Cultural Perspective* (New York), 239-255.

Ruah Midbar, Marianna, and Klin-Oron, Adam (2013), "'Tell Me Who Your Enemies Are': Government Reports About the Cult Phenomenon in Israel", *Journal for the Scientific Study of Religion* 52.4, 810-26.

Zaidman-Dvir, Nurit and Stephen Sharot (1992), "The Response of Israeli Society to New Religious Movements: ISKCON and Teshuvah", *Journal for the Scientific Study of Religion* 31.3, 279-295.

בצרפת

Altglas, Véronique (2010), 'Laïcité is What Laïcité Does: Rethinking the French Cult Controversy', *Current Sociology* 58.3, 489-510.

בגרמניה

Irving Hexham and Karla Poewe (1999), "'Verfassungsfeindlich': Church, State, And New Religions In Germany", *Nova Religio* 2.2, 208-227.

במבט משווה

Beckford, James A. (1985), *Cult Controversies: The Societal Response to New Religious Movements* (London).

Bromley, David and Robbins, Thomas (1993), "The Role of Government in Regulating New and Nonconventional Religions", in Edward, W. James and Davis, Derek (editors), *The Role of Government in Monitoring and Regulating Religion in Public Life* (Waco).

- Melton, Gordon J. (1995), *The Modern Anti-Cult Movement in Historical Perspective*. (California).
- Olson, Paul J. (2006), "The Public Perception of 'Cults' and 'New Religious Movements'", *Journal for the Scientific Study of Religion* 45.1, 97-106.
- Seiwert, Hubert (2003), "Freedom and Control in the Unified Germany: Governmental Approaches to Alternative Religions since 1989", *Sociology of Religion* 64.3, 367-375.
- Shupe, Anson and Bromley, David (editors) (1994), *Anti-Cult Movements in Cross-Cultural Perspective* (New York and London).
- Wilson, Brian and Cressweell, Jamie (1999), *New Religious Movements: Challenge and Response* (London and New York).

מחקר אודות פשיטות משטרתיות על תד"ח ברחבי העולם

- Wright, Scott A. and Palmer, Susan J (2016), *Storming Zion: Government Raids on Religious Communities* (New York).

תאריך עדכון אחרון: 4.12.16

עורך הביבליוגרפיה: תום פרנס

עריכה אקדמית: ד"ר אדם קליין-אורון